

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem
t.a.v. Wethouder Martien Louwers
i.a.a. Roland Kluskens, Mirjam Molenaar

datum: 10 november 2020

betreft: Gevraagd advies visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein

Geacht College,

Ons is gevraagd om advies uit te brengen over het rapport “Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein” van de VNG. Dat doen we hierbij. Als adviesraad W&I gaan we in op de gedeeltes die betrekking hebben op de essentie en de uitvoering van de Participatiewet.

Tegelijkertijd nemen we in ons advies, met betrekking tot het rapport van de visitatiecommissie VNG, onze adviezen mee die betrekking hebben op de materie zoals genoemd in het rapport van de visitatiecommissie. Waarop de gemeente, ons inziens, geen, onvoldoende of wel actie heeft ondernomen.

Wij kunnen niet op alle onderwerpen ingaan die in het rapport staan en betrekking hebben op de uitvoering van de participatie wet. We kiezen daarom voor de volgende focus punten:

- A) **Arnhem heeft 79 bijstandsontvangers per 1000 inwoners dat is veel meer dan in de controlegroepen voor steden met 100000- 300000 inwoners (dat zijn er 46) en Arnhem heeft een laag gebruik van de re-integratie voorzieningen (blz. 25 rapport VNG)**
- B) **De kwaliteit van de data uit de financiële administratie is beperkt. De kwaliteit van de data- uit het berichtenverkeer is beperkt (blz. 27 rapport VNG). Wij voegen daaraantoe “en de overdracht van data en berichtenverkeer van de ene naar de andere bewerker (b.v. tussen samenwerkingspartners, WSP) in het proces is beperkt”. (Gemankeerde estafette)**

Onze adviezen die met de focuspunten verband houden zijn de volgende:

- Advies "Ondersteuning aanpak 'matchen op werk'" d.d. 5 november 2017
- Advies “Sociaal contract” eind 2018
- Advies “Programma Doorbraak naar Werk” d.d. 28 mei 2019
- Advies "PSO certificering" d.d. 30 september 2019

Het visitatierapport financiële beheersbaarheid sociaal domein.

In dit rapport lezen wij dat niet alleen de grip op de financiën is geanalyseerd, maar ook de grip op de uitvoering en de inhoudelijke opgave. Al hoewel de grip op financiën van belang is (zo geeft de gemeente Arnhem ruim 50 miljoen euro meer uit aan de bijstand dan de gemeente Apeldoorn) gaat ons advies vooral over grip op de uitvoering. Hier is het immers de bijstandsgerechtigde om te doen.

Wat ons betreft kunnen we de twee focuspunten samenvatten in de volgende one liners:

- A) De bijstandspopulatie is onnodig hoog (zie ook technische vragen begroting 2021 blz. 117)
- B) Het berichten- en data- en overdrachtsverkeer vertoont gebreken.

In gewoon Nederlands staat hier dat er veel te veel mensen (onnodig) in de bijstand zitten (zie ook AEF-rapport) en de uitvoering grote mankementen vertoont in data- berichten- en overdracht verkeer. Dat laatste

is des te meer schrijnend omdat de gemeente Arnhem, vooral, regie en beleid tot haar taken rekent en de uitvoering (ook bij werk & inkomen) vooral door derden laat uitvoeren.

- A) Arnhem heeft 79 bijstandsontvangers per 1000 inwoners dat is veel meer dan in de controlegroepen voor steden met 100000- 300000 inwoners (46) en Arnhem heeft een laag gebruik van de re-integratie voorzieningen (blz. 25 rapport VNG)**

Zoals in het visitatierapport is geschreven heeft Arnhem een relatief grote groep inwoners in de bijstand. Velen zijn inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ondersteuning bij het vinden van werk is cruciaal voor deze groep (en een verplichting voor de gemeente o.g.v. artikel 7A Participatiewet!)

De afdeling W&I heeft als taak “regisseur” te zijn van het ondersteuningsproces. Voor elke bijstandsgerechtigde (met arbeidspotentieel) moet de gemeente deze ondersteuning (dus) bieden.

Als adviesraad constateren we dat de wil bij het management, beleid en uitvoering van de afdeling W&I van de gemeente Arnhem groot is om hier invulling aan te geven. In de praktijk merken we dat juist de regierol, in het bijzonder met betrekking tot de werkcomponent, tot nu toe nauwelijks wordt ingevuld.

Het afgelopen jaren hebben we verschillende adviezen gegeven.

Voor de bijstandsgerechtigden.

Ons advies “*sociaal contract*” van eind 2018 heeft betrekking op de wederkerigheid waarvan sprake moet zijn vanaf het begin van het ontvangen van een uitkering. Daarmee wordt gemarkeerd dat er geen sprake is van een vrijblijvende houding, over en weer. Het is immers zo dat de gemeente investeert, maar dat de werkloze (minstens) evenzeer moet investeren. Een sociaal contract helpt bij het bereiken van het doel. Om te komen tot sociale, financiële en economische zelfstandigheid van de werkloze, zoals ook de Participatiewet voorstaat. *Dit hele advies is niet duidelijk terug te zien in de uitvoering*

Voor de werkgever.

Ons advies “*PSO-certificaat*” van september 2019 heeft vooral tot doel werkgevers zover te krijgen dat ze, op regelmatig terugkerende basis, werkloze werknemers toelaten in hun arbeidsorganisatie. Niet alleen per klus (zoals SROI) en eenmalig maar steeds opnieuw werkloze werknemers toelaten in de arbeidsorganisatie. Al meer dan 1000 werkgevers, waaronder ook gemeenten in Gelderland, hebben zo’n certificaat gehaald. Doel van het certificaat is en blijft de arbeidsorganisatie open te zetten en te houden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zie verder www.pso-nederland.nl). Dit door TNO ontwikkeld systeem zorgt voor een *externe* zuivere toetsing op de inclusiviteit van de arbeidsorganisatie.

Dit advies heeft geen uitvoering gevonden in de gemeente Arnhem.

Sterker, in antwoord op vragen van de PvdA (technische vragen begroting 2021 bladzijde 37), geeft de gemeente aan “niet exact te weten hoeveel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zijn opgenomen (dienstverband of gedetacheerd) in de eigen gemeentelijke arbeidsorganisatie en dat daarom binnenkort een anonieme en vrijwillige enquête zal worden gehouden”. Gebruik van een externe legitimering (zoals bij de PSO) van het onderzoek is klaarblijkelijk niet belangrijk. De slager keurt liever zijn eigen vlees.

- B) De kwaliteit van de data uit de financiële administratie is beperkt. De kwaliteit van de data- uit het berichtenverkeer is beperkt (blz. 27 rapport VNG). Wij voegen daaraantoe “en de overdracht van data en berichtenverkeer van de ene naar de andere bewerker (b.v. tussen samenwerkingspartners, WSP) in het proces is beperkt”. (Gemankeerde estafette)**

Voor de organisatie, werkgever en werknemer.

Ons advies *“doorbraak naar werk”*, mei 2019, heeft vooral betrekking op, “aan het werk als het kan” en focus houden op de vraag van de werkgever. Dat moeten we, wat ons betreft, dan ook doen gedurende het gehele re-integratie proces. Door te werken in 1 re-integratietaal, met bewezen methodes en technieken om het re-integratieproces te verbeteren (zie daarvoor de algemene toelichting op de Participatiewet).

Wij hebben in 2018, samen met de secretaris van de arbeidsmarktregio, een bezoek geregeld voor de gemeente Arnhem, omliggende gemeenten, Scalabor en het UWV, aan een uitvoeringsinstelling die de Participatiewet (namens 9 gemeenten, het SW-bedrijf en het UWV) uitvoert. Die instelling, Werkzaak, heeft een beeld gegeven hoe (van start tot (werkgevers) finish) zo’n proces met overdracht van data-berichtenverkeer en een goede estafette systeem, kwalitatief en kwantitatief, tot een goed einde gebracht kan worden. Zij maken daarbij voornamelijk gebruik van valide, betrouwbare en bewezen technieken. De gemeenten hebben, achteraf, bepaald dat 1 taal en de daar gebruikte B.I. tool zeker nader onderzocht moet worden.

Dit advies en het bezoek aan een uitvoeringsinstelling heeft maar zeer beperkt gehoor gevonden in de uitvoering van de gemeente Arnhem

Voor de werkgever.

Ons advies *“matchen op werk”* november 2017, waarin het vooral ging om een gecoördineerde regionale aanpak te realiseren om zo de werkgevers beter te voorzien van gekwalificeerde werknemers door vormgeving van het Werkgevers Service Punt (WSP) en het regionaal actieplan perspectief op werk (APK), is verder in de regio vormgegeven tot op de dag van vandaag.

Dit advies is overgenomen. Nu blijkt, uit de verschillende APK-rapportages, dat het WSP grote moeite kost om valide, betrouwbare en juiste data te krijgen van voorgaande “bewerkers” in het proces.

Het gevolg is dat werkgevers nog steeds maar matig bediend kunnen worden door het WSP.

Als laatste dient niet onvermeld te blijven dat we, ten opzichte van de rapportage van de VNG, de afgelopen en komende maanden, een toevloed zien (zullen zien) van werkloze ZZP-ers enz. Die zullen ook een plek op de arbeidsmarkt opeisen. Deze werkloze ZZP-ers beschikken over recente werkervaring en herleidbare competenties. Als de gemeente niet in staat is het “zittende” bijstandsbestand werklozen te voorzien van recente competentie meting en relevante (leer-) werkervaring zal het zittende bestand werklozen op de tweede plaats komen. Met alle gevolgen van dien. Zoals een langere tijd in de armoede en een forse schuldenpositie.

Tenslotte

Wij hebben, als adviesraad, herhaaldelijk adviezen afgegeven die bij kunnen dragen aan een zakelijker (sociaal) contact tussen gemeente en werkloze en tussen gemeente en werkgevers. Wij hebben een advies uitgebracht over (wetenschappelijk) bewezen methodes en methodieken (in advies “Doorbraak naar Werk”) die daadwerkelijke de uitvoering op een hoger kwalitatief peil kunnen brengen, met goede data en berichtenverkeer.

Wij zijn:

- het eens met de conclusies en aanbevelingen die in het VNG-rapport staan vermeld, waarover ons advies is gevraagd,
- nog steeds van mening dat onze eerdere adviezen er toe doen en zeker ingezet kunnen worden om tot betere resultaten te komen,
- van mening dat, omdat de gemeente een sterke beleid en regierol neemt, het van zeer groot belang is de uitvoering (door derden) extreem goed te regelen. De gemeente blijft immers

verantwoordelijk voor de gehele uitvoering van de Participatiewet. Daar er geen 1 re-integratietaal wordt “gesproken” door de gehele keten, er gemankeerd data- en berichtenverkeer is dat, wat ons betreft, een fors aandachtspunt.

Bezien we de aanbevelingen van de VNG (bladzijde 13) dan geven we u het volgende advies.

- A) Bepaal wel de stip op de horizon maar besteed daar niet de meeste aandacht aan.
- B) Meer aandacht voor de kwaliteit van de uitvoering, de invoering van 1 re-integratietaal van “start tot finish”, is veel belangrijker. De monitoring, de data- en berichtenverkeer van het proces kan daarna veel eenvoudiger worden.
- C) Wij sluiten ons aan bij het advies om een kwaliteitscyclus te implementeren als, zoveel mogelijk, valide, betrouwbare en bewezen methodes en technieken worden gebruikt zodat echte kwaliteit gemeten zal worden.
- D) Implementeer een quick win door zelf, als werkgever, een PSO-certificaat aan te vragen en stimuleer andere werkgevers om dat ook te doen.

Natuurlijk zijn wij altijd bereid om over ons advies met u in gesprek te gaan.
Alvast dank voor uw reactie op dit advies,

Met vriendelijke groet,

Nanda Bakker, voorzitter Adviesraad Werk&Inkomen
Sylvia Pels, Werkgroep Werk